

**BİLGE KAĞAN YAZITININ DOĞU YÜZÜNÜN İLK
SATIRINDA (İ)Kİ (E)D(İ)Z K(E)R(E)KÜL(Ü)G MÜ
YOKSA KİD(İ)Z K(E)R(E)KÜL(Ü)G "KEÇE ÇADIRLI"
MI OKUNMALI?**

Halil AÇIKGÖZ

1. Göktürk harflerinin çözümlenmesinin üzerinden bir yüz yıl geçti. Bu zaman zarfında irili ufaklı daha pek çok yazıt bulundu. Vilhelm Thomsen'den bu yana özellikle Köl Tigin, Bilge Kağan ve Bilge Tonyukuk yazıtlarındaki çeşitli ibârelerin okunuşu ve yorumu üzerinde yeni yeni tartışmalar açıldı. Her ilim adamının yaptığı okuma ve yorumlama denemeleri, bâzen isâbetli olmasa da, faydalı olmaktadır. Her şeyden önce eski Türk dili ile yazılmış belgeler üzerinde zihin yoranların sayısı gün geçtikçe artmakta ve bu da bazı meselelerin çözümlenmesine yardım etmektedir.

Sayı adlarıyla teşkil edilen *Üç Kurıkan, Dokuz Oğuz, Otuz Tatar* gibi ibarelerin yapılarını incelerken *İki Ediz* ifâdesi dikkatimi çekmişti. Göktürk harfleri ile yazılmış metinlerde *Ediz* adlı bir topluluktan bahsediliyordu ama başka yerlerde onu *iki* sayı adı ile niteleyen ifade yer almamaktaydı. BK D 1'de karşılaştığımız ibâre *hapax legomenon* idi ve diğer *hapax legomena*'da olduğu gibi şüphe çekmekteydi .

2. W. Radloff 1892'de neşredilen fotoğraf ve stampajlarda ilgili yeri şöyle göstermiştir.¹

---

¹ W. Radloff, *Atlas der Altertümer der Mongolei*, St. Petersburg, 1892, Tablo: III. 1. satır.

3. V. Thomsen, Göktürk yazısını 1893 yılında çözmüş, eserini ise ancak 1896'da neşretmiştir. Bu yüzden W. Radloff'un okuma ve yorumlarını etraflıca tenkit imkânına sâhip olmuştur. V. Thomsen, daha ziyade "Fin Atlası" diye bilinen *Inscriptions de l'Orkhon*⁷'a dayandığı için olsa gerek, nokta nokta ile geçen ilk işaretin **K**² olduğunda biraz tereddüt ederek, metni şöyle okumuş

HE1 (II, 41) T²ñrit²g t²ñri j²ar²at²nyš türk bilgä q²ay²n s²ab²ym: ²q²ñ²ym
 türk bilgä [q²ay²n . . . . .]tysy-²r
 toq²z-oy²z ²k²i-²diz²k²r-kül'g b²agl²ri bud²ny [. . . . .]
 . . . . . t²rk [t²ñ]ri [. . . . .]

ve "Dokuz Oğuzların yiğit beyleri ve halkı..." şeklinde de tercüme etmiştir.⁸

V. Thomsen, eserinin "Notlar" kısmında *edizker, ediz, iki edizker, A-thie ~ Hie-thie* (Ediz topluluk adının Çin kaynaklarında kullanılışı) üzerinde durmuş,⁹ BK D 1'deki *(e)d(i)zk(e)r* diye okuduğu kelimenin bir kavim adı olarak *Berçeker* KT K 12 ile olan paralelliğine dikkat çekmiş, "*İki edizker*, gerek okunmuş, gerekse yorum bakımından pek güvenli değil. Acaba buradaki *ediz*, Ediz'ler olabilir mi? Krş. n. 54 ve 64" diyerek tereddüdünü açıkça göstermiştir.¹⁰

V. Thomsen, kelimenin sâdece kavim adı olması üzerinde durmamış, mânâsına da işaret etmiştir: *ediz* (=yüksek)¹¹. Ayrıca, eserin "Giriş" kısmında Göktürk tarihi hakkında bilgi verirken bir yerde Edizler'in Uygurlar'a¹² bir yerde de Oğuzlar'a¹³ bağlı bir kol olduğuna işaret etmiştir. Anlaşıldığı kadarıyla, Çin kaynaklarının *Hie-thie* veya *A-thie* (*A-te*) diye adlandırdıkları ve Köl Tigin yazıtında¹⁴ geçen Ediz topluluğunun mensubu olduğu boy ve Edizler'in tarihi ayrı bir araştırma konusudur. Bunun üzerinde ne yazık ki çok az durulmuştur.¹⁵

4. W. Radloff 1897 yılında aynı ibareyi:

⁷ (Helsinki, 1892)

⁸ V. Thomsen, *Inscriptions de l'Orkhon déchiffrés*, (= MSFOu V), Helsinki, 1896, s. 122 ve Ayrıca: (terc. V. Köken, *Orhon ve Yenisey Yapıtlarının Çözümü İlk Bildiri Çözölmüş Orhon Yapıtları*, Ankara, 1993, s. 140-141).

⁹ V. Thomsen, *a.g.e.* s. 178, n. 85; 72, n. 2; 136, n. 4; 160, n. 54; 165, n. 64; 161, n. 54.

¹⁰ V. Thomsen, *a.g.e.* s. 178, n. 85 (terc. s. 196).

¹¹ V. Thomsen, *a.g.e.* s. 136, n. 4. (terc. s. 167).

¹² V. Thomsen, *a.g.e.* s. 72 ve ayrıca 2 numaralı dip notu. (terc. s. 69-70).

¹³ V. Thomsen, *a.g.e.* s. 160, n. 54 (terc., s. 185).

¹⁴ Köl Tigin K 5, 6 *(e)d(i)z* birle: sünğ(ü)şd(ü)m(i)z, *(e)d(i)z*: bod(u)n (a)nta ölti.

¹⁵ İbrahim Kafesoğlu, *Türk Millî Kültürü*, İstanbul, 1984, s. 115, 123-125.

şeklinde K²'yi kullanmış, transkripsiyonunu *tok(u)z og(u)z (e)ki (e)dizk(e)r küil(ü)g b(e)gl(e)ri bud(u)nı* şeklinde gösterip "Dokuz oğuzlar ..... Meşhur beyleri, kavmi....." şeklinde de tercüme etmiştir.²¹

7. Bundan sonraki neşirler artık dallanmıştır. Kelimeyi *yidiniker külüg* okuyanlar ayrı bir grup teşkil etmektedir. Sırasıyle;

S. E. Malov,²² G. Aydarov,²³ ve G. Abdurrahmanov - A. Rustamov,²⁴ *yidinik er külüg begleri* "meşhur begleri" şeklinde okuyup tercüme etmişlerdir.

*Orhon-Yenisey Testteri*²⁵'nde *yidiniker külig* "anı caktagan er(ler) (kişiler)" şeklinde kayıt ve tercüme edilmiştir.

Abdukayyum Hoca, Tursun Eyup - İsrail Yusup,²⁶ *tokuz oguz..... külüg begleri.....* şeklinde okumuşlar "ekki ediz meşhur begleri...." şeklinde de tercüme etmişlerdir²⁷

G. Aydarov,²⁸ *yidiniker, külig* okuyarak "... unatkan dangtı bekteri..." şeklinde tercüme etmiş;

E. Recebov-Y. Memmedov,²⁹ V. Thomsen ile H. N. Orkun'un *eki edizker*; ve M. Ergin'in de *ki ediz kerekülüğ* okuduğunu söyleyerek *yidinik er külüg begleri* okumuş ve "... Oguz igidleri, meşhur beyleri..." anlamını vermişlerdir.

Elisa C. Şükürlü,³⁰ de *yidiniker külig begleri* okuyup "... Oguz kişileri, onun meşhur beyleri" anlamını vermiştir.

²¹ H. N. Orkun, *Eski Türk Yazıtları*, I, İstanbul, 1936, s. 58, 59, 60..

²² S. E. Malov, *Pamyatniki Drevnetyurkskoy Pis'mennosti Mongolii i Kirgizii*, Moskova 1959, s. 16.

²³ G. Aydarov, *Yazık Orhonskiñ pamyatnikov drevnetyurkskoy pis'mennosti VIII. veka*, Alma-Ata, 1971, s. 303, 308.

²⁴ G. Abdurrahmanov-A. Rustemov, *Kadimgi Turkiy Til*, Taşkent 1982, s. 121.

²⁵ Frunze, 1982, s. 102.

²⁶ A. Hoca, T. Eyup, İ. Yusup, *Kadimki Uygur Yazma Yadigarlıklarından Tallanma*, Urumçi, 1984, s. 93.

²⁷ *a. g. e.*, (s. 100);

²⁸ G. Aydarov, *Orhon eskertkişterining teksi*, Almatı, 1990, s. 77, 82.

²⁹ E. Recebov-Y. Memmedov, *Orhon-Yenisey Abideleri*, Bakü, 1993, s. 94, 92.

³⁰ Elisa C. Şükürlü, *Gedim Türk Yazılı Abidelerinin Dili*, Bakü, 1993, s. 255, 260.

8. İbareye daha önce farklı bir yorum getiren sadece Rene Giraud olmuştur. R. Giraud 1960'ta *Edizler* üzerinde dururken ister istemez BK D 1'deki *iki edizker* meselesine de temas etmiştir:³¹

R. Giraud'nun *eki ediz kerkülüğ begleri* şeklinde anladığı, ibâredeki *kerkü~kerekü ve kerekülüğ'e* les gens à la Tente de Feutre, tente [gergi, çadır]" anlamını vermek istediği görülüyor. Dolayısıyla ibârede *kerekülüğ* okunma ihtimali daha da kuvvetlenmiş ve *eki ediz* aynen kalmıştır.

9. T. Tekin, *GOT*'de bahis konusu ibareyi R. Giraud'un L. Bazin'e atfen 1960'ta işâret ettiği okuyuş ve anlam ile paralel olacak şekilde şöyle göstermiştir:³² *tokuz oguz äki ädiz kâräkölüg bägläri...* "Tokuz-Oguz and Eki-ädiz!... the Turkish Heaven...".

T. Tekin eserinin sözlük bölümünde de kelimelere: *ädiz*: ethnog.n.; *äki ä*. BK E1 (s. 325); *kâräkü*: tente (cf. *kâräkölüg*); *kâräkölüg*: nomad, nomadic³³ karşılıklarını vermiştir.

Tekin'in *GOT* yayınında açıklama notları bulunmadığı için *kerekü* ve *kerekülüğ'i* ilk okuyan belirtilmemiştir.

³¹ R. Giraud, *L'empire des Turcs Célestes les Régnes D'elterich, Qapghan Et Bilgä (680-734) Contribution l'histoire des Turcs d'Asie Centrale*, Paris, 1960, s. 183-184. "Dans la série des combats contre les Oghouz, et seulement dans le monument I (N, 5 ve 6), prend place un combat contre un peuple appelé Ädiz au lieu-dit Quşlıgaq ou Quşlağaq. Celieu-dit n'a pu être identifié. Quant aux Ädiz, on a voulu y voir les A-tie. C'est ce que nous ne saurions admettre. Dans la notice sur les Ouïgours, les A-tie constituent la quatorzième tribu de ceux-ci. Bien que leur habitat ne soit pas strictement déterminé, Chavannes (D.T.O., 88, n.) montre qu'en 647 l'Empereur fit de leur territoire un arrondissement de la province de Ning-hia, dans le Kan-Sou. Or les combats susmentionnés ont eu lieu au-delà de la Tola. Une telle migration est invraisemblable. Les Ädiz sont étroitement liés aux Oghouz, comme le prouve encore le passage de II, E, 1, où nous lions: *toquz oğuz / äki ädiz kârkölüg / bägläri bodunü*, où *bägläri* et *bodunü* sont à la forme possessive et où le possessif constitue un indice de rappel à la fois de *toquz oğuz* et de *äki ädiz*, les deux ädiz. Peu importe pour notre raisonnement la façon dont on lise la suite. Une courte digression n'est cependant pas inutile, puisque nous risquons d'avoir ici un autre nom de peuple. La partie médiane de la phrase a été lue par H.N. Orkun: *toquz oğuz äki ädizkär külig bägläri bodunü le peuple et les beg renommés des Neuf Öghouz et les Deux ädizkär*. Cette dérivation en-kär est inconnue, mais il n'est pas exclu que nous en ayons un autre exemple dans *Bärçäkär les Persans*, à lire dans ce cas *Bärçä-* (voir plus bas). Mais ce qui est tout à fait insolite, c'est la coupe des mots. Si *külig* est l'adjectif connu *renommé, célèbre* (de: *kü renom*), il est contraire aux règles de graphie rejeté dans le groupe précédent où il n'a que faire. M. Bazin suggère de lire *kâräkölüg*, de *kâräkü*, bien attesté au sens de *tente*. Nous aurions donc un autre nom de peuple *les gens à la Tente de Feutre*. Nous ne connaissons pas ce peuple, pas plus d'ailleurs que nous n'avons de renseignements sur les Ädiz. Ceux-ci ne sont pas, en tout état de cause, les A-tie et ils sont étroitement liés aux Oghouz".

³² T. Tekin, *A Grammar of Orkhon Turkic*. Bloomington, 1968, s. 243.

³³ T. Tekin, a. g. e., s. 350.

S. G. Klyaçtornıy³⁴ ise aynı ibâreyi T. Tekin (1968)'den iktibas ederek Kağanın hitap ettiği Altı Sir, Dokuz Oğuz kabilelerinin yurtlarda yaşayan beyleri ve halkları arasında *İki Edizler*'in de ismini zikretmiştir. S. G. Klyaçtornıy aynı yerdeki 14 numaralı dip notunda Ediz boylarını Oğuz konfederasyonu içinde göstermektedir. "Oğuz konfederasyonu Edizler başarılı bir şekilde Uygurlarla rekabet etmişler, fakat ancak 795'de Uygur Kağanlığı devrinde Uygur hanedanı olan Yağlakar hânedanının yerine geçmişlerdir" diyor³⁵.

10. M. Ergin, ibâreyi ... *İki Ediz Kerekülüğ begleri...* okuyarak "... İki Ediz çadırılı beyleri..." şeklinde tercüme etmiştir³⁶.

Son olarak T. Tekin BK D 1'deki ibare için şu açıklamayı yapmıştır:

"178) BK D 1: (e)ki (e)d(i)z k(e)r(e)kül(ü)g. Thomsen iki ayırma işareti arasında birlikte yazılan bu üç kelimeyi (i)ki (e)d(i)zk(e)r şeklinde okumuş ve bunu "les vaillants nobles", yani "cesurlar ve soylular" diye tercüme etmiştir. (1896:122). Bu ibare hakkındaki dipnotunda ise bu okuyuş ve çeviriden pek az emin olduğunu belirtmiştir '178, not 85). Bununla beraber, Thomsen, bu ibaredeki *ediz*'in Kül Tigin kitabesinde geçen (K 5) *Ediz* kavim adı ile bir ve aynı olabileceğini düşünmüştür.

Oğuz kabilelerinden birinin adı olan *Ediz* kelimesi, Kemçik Cırgak kitabesinde de geçer: (e)d(i)z (e)l ur(u)g(i)m...(a)ri(t)mga (a)lt(i)m "Ediz halkı boylarını... ardıma aldım (Kemçik Cırgak, b-5).

(E)ki (E)d(i)z kavim adından sonraki harf grubu ise k(e)r(e)kül(ü)g "çadırılı" sıfatından başka bir şey olamaz kanısındayım. "Çadır" anlamındaki *kerekü* kelimesi *Irk Bitig*'de geçer: k(e)rekü içi ne t(e)g ol "Çadır(ı)n içi nasıldır?" (IB, XVIII). Uygur metinlerinde *evig barkıg kereküg* tarzında daha çok "çadır" anlamında geçen bu kelime MK'da da "hibā", yani "çadır" kelimesi ile karşılanmıştır. Aynı kelime bugünkü dil ve lehçelerde *kerege* şeklinde ve daha çok "çadırın ağaç kafesi, çadır kafesi" anlamı ile yaşamaktadır: Kırg., Kzk., KKlp., Alt. *kerege*, Tat., Bşk. *kirege*, Trkm. *gerege* vb.

Yazıtta kağanın adları geçen "göçebe" Türk boy ve beylerine "çadırılı" anlamındaki *kerekülüğ* sıfatını kullanarak hitap etmesi doğaldır.³⁷

³⁴ S. G. Klyaçtornıy, "Die Kiptschaken auf den runischen Denkmälern", *Central Asiatic Journal*, 32/1-2, Wiesbaden, 1988, s. 77.

³⁵ S. G. Klyaçtornıy'ın adı geçen makalesi Eşref B. Özbilen tarafından tercüme edilmiştir. "Runik Abidelerde Kıpçaklar", *Türk Dünyası Araştırmaları*, Nr. 89, Nisan 1994, İstanbul 1994, s. 33-34.

³⁶ M. Ergin, *Orhun Âbideleri*, İstanbul, 1970.

³⁷ T. Tekin, *Orhon Yazıtları*, Ankara, 1988, s. 101.

Bu açıklamada da görüldüğü gibi Tekin (E)ki (E)d(i)z kavim adından sonraki harf grubunun *k(e)r(e)kül(ü)g* olduğu kanısını belirtmekte ancak her zaman yaptığı gibi bu şekli ilk okuyanın L. Bazin, ilk zikredeninin de R. Giraud olduğunu yazmamaktadır.

12. Görüldüğü üzere, bugüne kadar farklı farklı okunan bu 10 harfli ibârede *kerekülig kerekü~kerkü* "çadır, gergi, gerege, kerege" vb.den *çadırli* anlamı tesbit edilebilmiştir.

13. V. Thomsen'den bu yana *eki~iki, edizker~ediz* okunan bu ibâre V. Thomsen, (1896), R. Giraud (1960), T. Tekin (1968 ve 1988), M. Ergin (1970) tarafından bir topluluk adı olarak görülmüştür. Kanaatimizce burada *çadırli*'yi, yâni, (*kerekülig*)'ü niteleyen sıfat fonksiyonunda bir başka kelime saklanıp kalmıştır. O da hiç şüphesiz ki 𐰇𐰏𐰔𐰕 *kidiz* 𐰇𐰏𐰕 *kid(i)z* "keçe" kelimesidir.

Kidiz kelimesi Göktürk harfleri ile yazılmış başka metinlerde de karşımıza çıkmaktadır: *Irk Bitig*'in XXXIII. rkinda, 49. satırda, yer alır.

kidizig:

subka : su

kmış : takı :

ur: k(a)t(1)gdı:

ba : ti[r] : (a)nça :

bilinl(e)r

: y(a)bl(a)k: ol:

"Keçeyi suya sokmuş, ve "vur" sıkıca "bağla" der. Bunu biliniz, fenadır ".³⁸

𐰇𐰏𐰕𐰕𐰏𐰔𐰕

= 𐰇𐰏𐰕𐰕𐰏𐰔𐰕

𐰇𐰏𐰕𐰕𐰏𐰔𐰕

𐰇𐰏𐰕𐰕𐰏𐰔𐰕

𐰇𐰏𐰕𐰕𐰏𐰔𐰕

𐰇𐰏𐰕𐰕𐰏𐰔𐰕

𐰇𐰏𐰕𐰕𐰏𐰔𐰕

𐰇𐰏𐰕𐰕𐰏𐰔𐰕

³⁸ H. N. Orkun, *a.g.e. II* s. 81; Elisa C. Şükürlü, *a.g.e.* s. 275.

Kidiz kelimesi bu imlâ ile ve Uygur harfleriyle Uygur metinlerinde de bulunmaktadır.³⁹

Kelime XI. yüzyılda hâlâ *kidiz* şeklinde *Kutadgu Bilig*⁴⁰ ve *Dîvânü Lûgati't-Türk*⁴¹ gibi eserlerde de geçmektedir.

Kımız süt ya yünġ yağ ya yoġrut ħurut
yađım ya kidiz hem erej ewke tut (KB 4442)

"Kımız, süt yahut yün, yağ veya yoġurt ve peynir ile
evin râhatını temin eden yaygı veya keçe hep bunlardan gelir".

Kelime *kiwiz*, *küwüz*, *küvüz* söyleyişleriyle artık başka anlamları da ihtivâ eder olmuştur; *kiwiz yaygı* "halı, kilim gibi şeyler".⁴²

Anadolu ağızlarında ve bâzı Türk şivelerinde *kiyiz keçe* "keçeden yapılmış yaygı" anlamıyla hâlen yaşamaktadır.⁴³

14. Sonuç olarak, Bilge Kağan yazıtının doğu cephesinin ilk satırı şöyle okunmalı ve tercüme edilmeli kanaatindeyim:

³⁹ Ş. Tekin, *Uygurca Metinler II, Maytrisimit Burkancuların Mehdîsi Maitreya ile Buluşma Uygurca İptidâi Bir Dram (Burkancılığın Vaibhâşika tarikatine âit bir eserin Uygurcası)*, Ankara, 1976, 73.7=36 numaralı metin, s. 137, satır 24 ve sözlük kısmı, s. 411.

⁴⁰ R. R. Arat, *Kutadgu Bilig III, İndeks* (haz. K. Eraslan, O. F. Sertkaya, N. Yüce), İstanbul, 1979, s. 256.

⁴¹ Mahmud Kaşgarî, *Kitâbu Divânu Lûgati't-Türk*, 3. b., (haz. Besim Atalay), Ankara, 1992 ve *Divanu Lûgati't-Türk Dizini*, Ankara, 1972; *Kidiz keçe* "Türkmenlerin çadır örtüleri ve göç zamanı bürgüleri", I. 316, 366, 508; II. 96, 304; III. 262, 329; I. 366.

⁴² Mahmud Kaşgarî, *Kitâbu Divânu Lûgati't-Türk*, 3. b., (haz. Besim Atalay), Ankara, 1992, *küvüz* "yaygı, yünden dokunmuş döşek ve yaygı gibi şeyler", III, 164. *kidizlik* "keçe sâhibi olan", I, 507; *kidizlik* "yün, keçe yapmak için hazırlanan yün", I, 507.; N. M. Hudiyev - E. A. Guliyev, *Gedim Türk Abidelerinin Sözlüğü*, Bakü, 1992, s. 56'da *kidiz keçe, palaz, kiyiz* "keçe".

⁴³ *Derleme Sözlüğü*, VIII. cilt, Ankara 1975, *kiyiz* "keçe"; K. K. Yudahin, *Kırgız Sözlüğü* (terc. Abdullah Taymas), 2. b., Ankara 1988; *kiyiz - keygiz* "keçe"; *Kazak Türkçesi Sözlüğü*, İstanbul 1984, *kiyiz* "keçe"; *Tatar Tiliniġ Anġlatmalı Süzliġi*, Kazan 1979, *kigiz* "keçe"; *Uzbek Tiliniġ İzahli Luġeti*, Moskova 1981, *kidiz* "palas, koşka"; *Drevnetyurkskih Slovar'*, Moskova 1969; G. Clauson, *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, Oxford 1972, s. 707 vd.

t(e)n̄gri t(e)g : t(e)n̄gri : y(a)r(a)tm(ı)ş : türük : bilge : k(a)ğ(a)n : s(a)b(ı)m :
k(a)n̄g(ı)m : türük bilg[e : k(a)ğ(a)n ... (a)l]tı sir : tok(u)z oğ(u)z : kid(i)z
k(e)r(e)kül(ü)g : b(e)gl(e)ri : bod(u)nı [.....tü]rük : t[(e)n̄g]ri...

"Tanrı gibi, Tanrı yaratmış Türk Bilge Kağan, sözüm: Babam Türk Bilge Kağan... (Al)tı Sir, Dokuz Oğuz keçe çadırılı beyleri milleti ...(Tü)rk T(an)rı....."

Burada bir defa daha özellikle belirtmek istediğim husus, *ediz* kavim adının başka yerlerde geçtiği, ancak BK D 1'de *(i)ki (e)d(i)z* okunan kelimenin *kid(i)z* "keçe" okunup anlaşılması ve ibaredeki *kerekü*'nün sıfatı olarak kabul edilmesi gerektiğidir.